

[Начало](#) > ... > [Семейноправни Въпроси И Наследство](#) > [Родителска Отговорност — Родителски Права И Право На Лични Отношения С Детето](#) > [Italy](#)

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Съдържание,
предоставено от

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В италианското право понятието „родителски права“ (*potestà genitoriale*) е заменено от понятието „родителска отговорност“ (*responsabilità genitoriale*) със закон за реформа в областта на произхода (Закон № 219/2012) и със Законодателен указ № 154/2013, чиито разпоредби влязоха в сила на 7 февруари 2014 г.

Родителската отговорност е задължението за издържане, отглеждане, образование и предоставяне на морална подкрепа на децата, като се зачитат техните способности, наклонности и стремежи.

Децата имат правото да поддържат балансирана и непрекъсната връзка и с двамата си родители и да бъдат обгрижвани, отглеждани, образовани и подкрепяни морално от всеки от тях, както и да поддържат съдържателни отношения с родствениците по възходящата линия и с роднините на всеки родител.

Децата имат също и задължения: да уважават родителите си и да участват в издръжката на семейството, докато живеят заедно с него.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност възниква по законов път, когато родителите са сключили брак помежду си. В този случай и двамата родители са носители на родителска отговорност по отношение на техните деца.

Ако родителите не са сключили брак помежду си, родителят, който е припознал детето, е този, който е носител на родителската отговорност. Ако и двамата родители са припознали детето, те заедно са носители на родителската отговорност и я упражняват по отношение на детето, както ако са сключили брак. Ако родителите не са сключили брак помежду си и в същото време не припознават детето, вторично припознаване не може да се извърши без съгласието на родителя, който вече е припознал детето. Без това съгласие трябва да бъде подадена молба до съда за определяне на произхода.

Родителската отговорност трябва да се упражнява от родителите по взаимно съгласие, като се вземат предвид способностите, естествените наклонности и стремежите на детето. По-специално родителите трябва да установят по взаимно съгласие обичайното местопребиваване на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако детето временно е лишено от подходяща семейна среда, се предприемат мерки то да бъде отглеждано от друго семейство.

Освен това, когато родителите не показват, че са достатъчно способни да полагат грижи за възпитанието на своите деца, например когато отношенията помежду им са изключително обтегнати и се отразяват на безопасното развитие на детето, съдилищата често предоставят упражняването на родителските права на социалните служби по местопребиваване на семейството. Това обичайно включва ограничаване на упражняването на родителска отговорност: обикновено решенията, касаещи здравето, образованието и възпитанието на детето, се вземат от социалните служби по местопребиваване на семейството. В тези случаи детето често продължава да живее със своите родители или с единия от тях. В по-сериозни случаи съдът разпорежда извеждането на детето от семейния дом.

Ако родител нарушава или пренебрегва задълженията си или злоупотребява с предоставените му правомощия, което води до сериозни вреди за детето, съдът може да разпреди отнемането на родителската отговорност на този родител.

Ако и двамата родители са починали, родителската отговорност им е била отнета или не са в състояние да упражняват родителската отговорност поради някаква друга причина, се назначава настойник. Настойникът се грижи за детето, явява се негов законен представител във всички граждански производства и управлява неговото имущество.

В Гражданския кодекс се предвижда и възможност за назначаване на специален настойник от съда в случаите, когато и двамата родители или родителят, който упражнява сам родителската отговорност, не са(е) в състояние или не желаят(желае) да изпълняват(изпълнява) едно или повече действия, които са в интерес на детето, извън рамките на рутинното управление. В тези случаи специалният настойник е упълномощен да изпълнява тези специфични действия.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Родителската отговорност и на двамата родители не се прекратява след раздяла, разтрогване на брака, прекратяване на гражданскоправните последици от него, обявяването му за нищожен или за недействителен.

Обичайната форма на упражняване на родителските права, която гарантира споделено полагане на родителски грижи, е съвместното упражняване на тези права, при което и двамата родители упражняват родителската отговорност.

Решения, които са от най-голям интерес за децата, засягащи образованието, възпитанието, здравето и избора на обичайното местопребиваване на детето, се вземат по взаимно съгласие между родителите, като се отчитат неговите способности, естествени наклонности и стремежи; за разлика от това по отношение на рутинните административни въпроси родителите могат да упражняват родителската си отговорност самостоятелно (член 337-ter от Гражданския кодекс).

Споделеното упражняване на родителските права не означава задължително, че детето прекарва едно и също време с всеки от родителите. Обикновено в решението за раздяла или развод се определя с кой родител съжителства детето, т.е. родителят, с когото детето живее постоянно, а условията, при които родителят, с когото детето не съжителства, може да прекарва време с него, се определят след това. Възможно е също така времето, през което децата живеят с всеки от родителите си, да бъде разделено поравно, ако родителите живеят близо един до друг и водят сходен начин на живот, при условие че такава договореност няма да има неблагоприятен ефект върху социалния или училищния живот на децата.

Ако обаче съвместното упражняване на родителските права не е във висшите интереси на детето, съдията може да предостави еднолично упражняване на родителските права на единия родител, като постанови обосновано решение (член 337-*quater* от Гражданския кодекс).

Най-често срещаните случаи, при които е предоставено еднолично упражняване на родителските права, са:

1. ако другият родител представлява опасност за физическото и психическото благополучие на детето (родител насилник, родител със значително съдебно досие или родител, който е наркозависим или алкохолик);
2. ако другият родител не е способен да подпомага морално и материално детето или не е проявил никакъв интерес към него;
3. ако единият родител злепоставя другия родител пред детето;
4. ако враждебността между родителите е толкова голяма, че може да наруши равновесието и психофизичното развитие на детето.

В случай на еднолично упражняване на родителските права родителската отговорност се поема само от родителя, който упражнява родителските права, като той трябва да спазва определените от съда условия. Най-важните решения за детето обаче трябва да се вземат и от двамата родители, освен ако не е предвидено друго поради особено сериозни обстоятелства, например насилие или тормоз (член 337-*quater* от Гражданския кодекс).

Родител, който не упражнява родителска отговорност, има правото и задължението да наблюдава образованието, възпитанието и условията на живот на детето (член 316, последен параграф).

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразумението между родителите относно начина, по който ще упражняват родителската отговорност след тяхната раздяла, трябва да бъде представено в съда с местна компетентност, който след това ще прецени дали споразумението ще гарантира правата и благополучието на децата, или не; ако резултатът е положителен, съдът ще одобри споразумението.

Ако брачна двойка с деца, които не са навършили пълнолетие, желае да се раздели или да се разведе и е постигнала споразумение относно упражняването на родителските права върху децата и упражняването на родителската отговорност, тя може да избира между две решения:

а) може да подаде съвместна молба до съда и споразумението ѝ да бъде одобрено;

б) може да се възползва от „преговори с помощта на адвокат“ (член 6 от Законодателен указ № 132/2014): това представлява споразумение, чрез което страните се съгласяват да си сътрудничат добросъвестно и честно, за да уредят по взаимно съгласие спора, свързан с тяхната раздяла и упражняването на родителски права върху децата, с помощта на един или повече адвокати.

Ако има деца, които са малолетни или непълнолетни (но също така и пълнолетни деца, които са недееспособни или които имат сериозно увреждане или не са самостоятелни икономически), споразумението, постигнато в резултат на подпомогнатото договаряне, трябва да бъде изпратено в срок до десет дни на прокурора към компетентния съд, който ще одобри споразумението, ако смята, че то е в интерес на децата. Ако обаче прокурорът смята, че споразумението не е във висшите интереси на децата, той ще го предаде в срок до пет дни на председателя на съда, който ще определи дата в рамките на следващите тридесет дни, на която страните да се явят, и ще действа незабавно.

След като споразумението бъде одобрено, то е обвързващо и е равностойно на съдебните разпореждания, постановени във връзка с раздялата или развода.

Ако родителите не са сключили брак, е възможно само първото решение (т.е. одобрено от съда споразумение).

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

За разрешаването на всякакви въпроси, свързани с упражняването на родителска отговорност, родителите могат да се обърнат към семеен медиатор. Целта на медиацията не е да се постигне помирение на двойката, а да се даде възможност за постигане на взаимно споразумение относно условията за упражняване на родителската отговорност, като по този начин се избягва и намалява всяка форма на спор. Всички постигнати съвместни решения обаче трябва да бъдат представени пред съда, който ще прецени дали са зачетени интересите на детето.

Ако спорът продължава, той ще бъде отнесен пред компетентния съд по дела за раздяла, бракоразводни дела и упражняване на родителски права върху дете.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Възможни са два сценария.

а) Ако родителите не постигнат съгласие по особено важни въпроси, те могат да отнесат спора пред съда. В тези случаи съдът предлага преди всичко решения, които удовлетворяват в най-голяма степен интересите на детето и на семейството. Ако спорът продължи, съдът предоставя правото да вземе решение по конкретния въпрос на родителя, за когото счита, че е най-вероятно да се погрижи за интересите на детето.

б) Родителите могат да предявят иск пред съдилищата за постановяване на решение във връзка с упражняването на родителски права върху децата и тяхното настаняване (обикновено когато родителите са разделени). В този случай съдът се произнася по:

- упражняването на родителски права върху децата, като преди всичко избира решението, при което правата се упражняват съвместно (т.е. и от двамата родители);
- времето и условията на пребиваване с всеки родител;
- размерът на издръжката на детето и като цяло участието на всеки родител в разходите, направени за грижите, образованието и възпитанието на децата.

Тъй като най-важните решения трябва да бъдат взети по общо съгласие дори когато родителите са разделени или разведени, ако те не постигнат съгласие по отделни въпроси, могат да отнесат спора пред съда, както е обяснено в буква а).

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родител, на когото е предоставено еднолично упражняване на родителските права върху децата, упражнява изключителна родителска отговорност, освен ако съдът не е разпоредил друго. По-специално въпросният родител може също така да взема самостоятелно решения относно нерутинни административни въпроси.

Въпреки това дори когато на единия родител е предоставено еднолично упражняване на родителските права, решенията, които обслужват висшите интереси на децата (тези, свързани с тяхното образование, възпитание и здраве), трябва да се вземат от двамата родители, освен ако в решението за упражняване на родителските права не се предвижда друго.

Обикновено съдиите постановяват, че съгласието на родителя, който не упражнява родителски права,

не е необходимо, когато този родител отсъства, проявява безразличие, не може да бъде установена връзка с него, упражнявал е насилие или тормоз или е имал вредно поведение в миналото.

Родителят, който не упражнява родителски права върху децата, има правото и задължението да наблюдава тяхното образование, възпитание и условия на живот и може да се обърне към съда, ако счита, че са взети решения, които противоречат на интересите на децата.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако родителите упражняват съвместно родителските права, родителската отговорност се упражнява и от двамата родители, които трябва да постигат съгласие относно начина, по който се развива животът на децата, и да вземат заедно решения относно образованието, възпитанието, здравето и избора на обичайното местопребиваване на децата, като гарантират, че тези решения са във висшите интереси на децата. Единствено по отношение на решенията относно рутинни административни въпроси родителите по правило упражняват родителската отговорност самостоятелно през съответните периоди, през които децата живеят с тях.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Съдът с обща компетентност (*Tribunale ordinario*) е компетентен да разглежда всички производства, касаещи упражняването на родителски права върху децата и всички свързани с тях въпроси, отнасящи се до родителската отговорност.

Ако спорът е свързан с отнемането или ограничаването на родителската отговорност или с възстановяването на родителска отговорност, без да се засягат факторите, свързани с упражняването на родителските права върху децата, компетентният по тези въпроси съд е съдът за непълнолетни и малолетни лица (*Tribunale per i minorenni*).

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Ако въпросът, отнасящ се до упражняването на родителските права и упражняването на родителската отговорност по отношение на деца, родени по време на брака, е част от спор, свързан с раздяла или развод, процедурата, която се следва, е тази, определена в раздела [Развод и законна раздяла](#).

Мерки, засягащи упражняването на родителските права и упражняването на родителската отговорност по отношение на деца, родени извън брака, се приемат от съда, ако е необходимо, след събиране на обобщена информация и след изслушване на прокурора и на родителите.

Всички временни и спешни мерки, снетени за подходящи, които могат да бъдат отменени или изменени в хода на производството, се постановяват незабавно и трябва да бъдат взети предвид в окончателното решение.

Както при всички процедури, свързани с деца, детето се изслушва от съдията, ако то е навършило дванадесет или повече години или във всеки случай, когато е в състояние да направи преценка.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Правна помощ може да бъде получена за покриване на разходите за правна защита при производства за раздяла, развод и упражняване на родителските права върху детето или производства за ограничаване или отнемане на родителската отговорност.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Жалби срещу предварителни, временни и спешни решения относно родителската отговорност могат да се подават до Апелативния съд (*Corte d'Appello* — второинстанционен съд), пред който може да бъдат обжалвани окончателните решения на съдилищата.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решенията на съда относно родителската отговорност подлежат на изпълнение.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Признаването на решение относно родителската отговорност на съд на друга държава — членка на ЕС, е автоматично. Съгласно регламенти (ЕО) № 2201/2003 от 27 ноември 2003 г. и (ЕС) 2019/1111 от 25 юни 2019 г. обаче всяка заинтересована страна може да подаде молба за признаване или непризнаване на решението.

За изпълнението на решения, които са предмет на режима на свободно движение, предвиден в Регламент (ЕО) № 2201/2003 от 27 ноември 2003 г., постановени в рамките на производство, образувано преди 1 август 2022 г., заинтересованата страна трябва да подаде молба за изпълняемост до апелативния съд с териториална компетентност. След като решението бъде обявено за подлежащо на изпълнение, то се изпълнява при същите условия, които биха се прилагали, в случай че решението е било взето в тази държава членка.

За изпълнението на решения, постановени в производства, образувани след 1 август 2022 г., страната трябва да подаде молба до съда с териториална компетентност.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Молбите за отказ на признаване на решения трябва да се подават до апелативния съд на мястото на изпълнение. Производството протича под формата на опростена съдебна процедура и приключва с решение, срещу което може да бъде подадена касационна жалба.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Тъй като Италия е ратифицирала Хагската конвенция от 1996 г., се прилагат разпоредбите на тази конвенция. Следователно възникването и прекратяването на родителската отговорност, упражняването на родителската отговорност и отнемането или ограничаването на родителската отговорност се уреждат от правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

■ Последна актуализация: 11/03/2026

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.